

Zbirka DROBEN LIST

Stojan Špegel

LEVITEV TIŠINE

Velenje, november 2025

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica,
Ljubljana

821.163.6-1

ŠPEGEL, Stojan

Levitev tišine / Stojan Špegel ; [spremna beseda Tonja Jelen ; portretna fotografija Tomo Jeseničnik]. - Velenje : Knjižnica, 2025.
- (Zbirka Droben list)

ISBN 978-961-96978-5-6

COBISS.SI-ID 252949251

Lev za levom, metamorfoza k ponovni celosti

Spremna beseda k pesniški zbirki *Levitev tišine*
Stojana Špegla

»razpoka v skali
stoji v žrelu vetra –
ni pot ne cilj,
je samo sled
od prvega do zadnjega dežja,«
(100, Stojan Špegel)

Kdo sem jaz, škorpion? Kdo je pesnik, ki najde sence, ki si pusti slišati šelestenje? Kje se začne jezik neskončnosti, ko vidiš pepel, ki ga nosi in razsaja po zraku? Ko lev rjove, ko se vse levi, razpadajo trdnosti in rodi se upanje, ki ga je rojenica skrbno podelila tik pred svojim padcem, da gre v nov lev, nov cikel in se spet vse začne znova.

V notranjih pokrajinah pete pesniške zbirke Stojana Špegla *Levitev tišine* je osrednja misel nenehna metamorfoza, ki žene pesniški subjekt skozi vsako 101. pesem z uvodnimi (izhaja iz pesmi, označeno z nič) in dodatnimi (ob določenih pesmih so dodane črke). Enotne petvrstične pesmi se vrstijo kot poema, ki nenehno raste, pada in udarja. Kot motiv repa, ki usekava in kaže svoji zlohoto in zlovesčnost.

Pesniška zbirka po konceptualnosti spominja na Ovidove *Metamorfoze* (prevod Barbara Šega Čeh, Modrijan, 2013). Kako se preobraža lirski subjekt, kako diha in razmišlja – v vsem lebdanju in v vseh legah mogočega sveta. Pesniške krajine se gibljejo po podzemlju, se dvignejo do neba in se prepustijo vesolju. Tako malega se lahko počuti, ko skozi drobne molitve, skrbno prebrane in izbrane besede, so kot obrazci, s katerimi preobraža misli, da stremijo k upanju. Preden seveda spet potonejo v temo, ki pa ne pomeni ničesar slabega in temačnega. Gre namreč za razmisleke in poglobitve proti vsej plehkosti sveta in moči, da vzklije novo upanje. Kot pravi v pesmi 95,:

»95, polna luna je
škorpijonovo želo,
ki vbrizga svetlobo
v žile teme –
semena za nove plime,«

Če primerjam obravnavano zbirko s pesnikovo četrto, *Če ne ve, ve, če ve, ne ve* (Hiša poezije, 2017), se iz takratne lirične vsakdanjosti in vrašččnosti v vsemirje ta poezija zgošča v konstantno misel o celjenju lirskega subjekta. Ranjenosti je veliko – simbol trdnosti škorpijona se razblini, ne nazadnje ta udarja samega sebe. In se levi, lev za levom, pesem za pesmi-

jo. Jezik je liričen, poln podob in motivov iz starejše, biblične in Strniševe (predvsem eksistencialnost) ter Zajčeve poezije (kot teža vsega bivanja v vsej zamolklosti). Kot da poezija prehaja nazaj k tradiciji izreke in se odmakne od prejšnjega svobodnega, prostega verza z veliko džezovske melanholije. V prejšnji zbirki je Špegel stapljal svet v mir in tudi užitek (spokojen, nežen, predan dvojini), v teh pesmih se telo in duša spneta s trenutki teže in bolečine. In vmes zasije lepota. Odlično izpisani občutki, ki kličejo k temu, kako nujno se je ustaviti in približati samemu sebi in se potopiti v temine. Odpre se tišina in začne se spoznavanje samega sebe.

Postavitev pesmi je preiščljena. Vsaka pesem ima enako zasnovo s številko in vejico, kar lahko povežem morebiti z analitičnim in kompozicijskim pristopom k pisanju pesmi. Tudi končni cikli pesmi imajo razstavljene besede, ki se smiselno razstavijo in spet lahko sestavijo nazaj. In to ima vse svoj pomen in smisel.

S popotovanj preiščljanj se zdaj lirski subjekt obrne znotraj sebe in leviti že propadlo, pepel sam. Iz njega ne zraste kar tako nekaj novega, pač pa najprej nastaja hrepenenje, ki se širi in s tem vzpostavi novo razmerje, novo možnost postavitve. Notranji ustroj posameznika se nadaljuje in širi misel v različne svetove, najsi bodo realni ali ezoterični. Fizični

in imaginarni svet se pretakata, sta kot dva nujna pola, ki se morata združevati: škorpion ždi in čaka. V njem pa se odpira vesolje razmišljanja. Pred nami se odpre svet bolečine, udarcev, premislekov in čudovitih in tudi srhljivih oksimoronov: lahko gre za krvavo mleko, ki pokaže vir prve bolečine, a tu je že »ples svetlobe na hrbtišču / starodavnih korenin«, ki zavrtijo črne angele. Zdi se, da je to metamorfoza plesa, igre, ki pa verz za verzom hodi po krožnici in se vrača nazaj.

Vrne se k repu, lastni odtujenosti, ki se mrakobno odtuja od sveta (zaradi vseh razočaranj) in, žal, uzre siv notranji svet. Motivi pajkov, ki migetajo v gozdu slabosti, se dvigajo in delajo križ čez življenje in radost, so polni nog, ki ne klecnejo pod težo bolečine in gneva, ki ga skriva škorpion. Vse se staplja v slabost, črnina srka mavrico, belino, vso lepoto, ki je še mogoča. Črna pije in srka skozi vse gladine škorpionovega telesa, skozi vse členke. Zvita je in lahko zmaga – kako se ji izogniti, kako zaceliti ves škorpionov svet.

To ni poezija, ki bi stremela k zmagoslavju nad slabim. Gre predvsem za boj in samozavedanje nad praznino v kraljestvu poveličevanja vsega pompoznega. Kot da ni več ran, kot da ni več prostora za notranji mir, srečo, premišljevanje in mogočo modrost. In s tem s pomirjanjem samega sebe, možnostjo, da

se pretaka lirski subjekt in lahko uzre sredi vsega tega boja tudi kaj lepega in nežnega. Da »razprostrto oko« lahko vidi in čuti. Pesnik Stojan Špegel se ukvarja tudi s slikarstvom, česar ni mogoče prezreti tudi v dani poeziji, ki je obenem vizualna in kaže na posamične drobce, ki jih je mogoče razumeti kot attribute, ki osvetljujejo kontekst pesmi. Kot da se kot bralka sprehajam med slikami ali pa se verzi sprehajajo kot slike. Vse to je močno prepleteno z motivi narave in vesolja: vse je eno, naj si bo Zemlja ali zemlja, naj bo vse onstran in tostran. Vse povezuje jezik, vse prepihava veter. Vse sestavlja upanje.

Levitev tišine nam odpira pomembna vprašanja, ki se porajajo v življenju in procesu ustvarjanja lirskega subjekta. Pomeni odpadanje in vnovično rast. Je sij sredi brezupa, kajti tudi spreobrnitve so nujne. Filozofski razmisleki so postanki za škorpijona, ki počasi tehta in meri (za)misli. Jih neguje, a tudi secira verz za verzom. Izredno premišljena poezija z bogatim jezikom in medbesedilnostjo se ne ozira na nove tokove in se sooča s temnimi platmi, ki se jim ne moremo izogniti. So pomembni odtisi, ki jih je treba predelati, in tega se umetnik Stojan Špegel dobro zaveda in pesniško razčlenjuje in ubesedi.

Tonja Jelen

V odsevu pomladi, 2022–2023–2025,
mešana tehnika, 67 x 54 cm

Rojstvo žeje

O, v vekah hrepenenja, v vekah,
ki so šepet na ustnicah zraka,
v vekah, ki jih lije tema,
ki jih grize do okostja,
kjer senca pleše v krogu pepela,

Oa, senca postane veter,
veter, ki nosi spomin
na telesa brez sence,
a veter se utruji
in pepel zapleše v njegovem dihu,

1, dokler ne omahne kamenček,
edini kamenček ravnotežja,
brez teže, brez glasu,
le senčne niti ga držijo,
niti, ki poznajo le začetek,

2, za začetek: vse, kar spi,
kar se skriva v nevednosti,
kar misli, da je blaženost,
kar ne ve, da je umrlo,
kar še čaka na vdih,

3, le to: predramiti, predramiti,
dokler dež polzi po razpokah,
žeja postane uho v vetru,
rojenice in smrtnice se umikajo,
le sence njihovih kril še ližejo tla,

4, veselje vabi v sveti premor,
šepet je najbolj iskren vodnik
v nenehnem stanju hrupa,
je čuvaj luči iz ugašajočih ušes,
z obrobja ustnic briše slanost,

5, z žejo, ki zvija uho školjke v spiralo,
v razpenjeno zehanje med sonci,
pleše žbica v magnetnem polju,
vrtinči se v tolmunu teme,
oko školjke pogoltne zadnji žarek,

6, mesec krvavi mleko v šepetajoče reke,
žeja, žeja, žeja – iz žil vre pepel,
sonce, ki ga zobje zemlje meljejo
na prah svetlobe in noči –
zemljin želodec stiska temo,

7, sonce razpade v meridiane krvi,
pepel lomi veter na jeziku,
krepelj razpara nočno kožo,
v razpokah se gibljejo sence,
šepetajoče, še polne svetlobe,

8, sence divje grizejo
v presihajočega duha,
ogelj pod pepelom je krik,
ki ga veter nosi iz grla zemlje,
vžge drevo, kjer zlate žile pojejo,

9, v tistem, ki gleda (samo, vedno samo)
v sfumato ur, v tanjšanje kože,
v pozornost brez hvalnic,
v goloto, visoko kot pekel,
v cvetenje, raztreseno po nebu,

10, mišnica hitenja brez trnja in osata
ni odrešiteljica posledice greha,
s strastjo, skrivnostjo in preobrazbo
dela, da grlo diha,
ampak tišina je kačji šepet v jeziku vetra,

LEVITEV, raza tava na čisti ni,
prost ost ost tane v pepelu,
ko jedo kri la mi sli zlo ščene,
venom oz dravi, lek zdra vi v žilah,
ogled alo dalo podobo vetra,
ku kalo v roj stvo zvezd,
srce, roj eno v več no utripa nje,

11, je s svetlo krvjo zaris,
ki raztaplja in strjuje,
ni stvar, temveč svetlobni odmev
v podobi brez enaindvajset gramov,
lobanja je v belo presvetljena,

12, časopihač je čuvaj svetlobe,
njegov dih boža metuljeva krila,
strele vžgejo iz pepela odpihnjene iskre
in zamrznjena tla se začnejo taliti,
časousta niso nikoli suha,

13, je žalost v črvojedinah pepela,
ko se trga nebo in praska zemlja,
navzgor in navzdol so zavrtene lastovke,
hranijo rovišče sonca ali obratno,
z vso svetlobo zdravijo same sebe,

14, kot luknjice v božanskih tleh,
je solzna dolina dima
stara slečena koža,
prikazen brez doskoka,
ki ne zdravi, pomaga le preživeti,

15, je lebdenje tik nad pogledom,
kljun se dotakne lica,
zamahi kril hlade toplino tal,
ščegeta trepetajoča povrhnjica,
noben trzaj ni isti brez dotika,

16, je dovolj en ton,
visoka frekvenca,
razločen kontrast,
ki se odkrije v vibraciji
naše skupne matere,

17, vzdih v enoličnih hladnih
dolgočasnih objemih
steče neopazno po pepelnicah,
steče tiho po žilah,
večnost ni objeti veter na površini,

18, mreža, vlečena po dnu,
vzdihe dviga v oblake,
vseeno je, ali zaupaš,
jutro pride z istim objemom,
vse, kar obmolkne, sproži veter pozabe,

19, rumeno prehaja v zeleno,
zeleno v modrino,
modrina se razliva v srebrni trepet vodá,
vidi ribo, ki nosi vse barve v svojih luskah,
je vzvišeni ton notranjih strun,

20, je pomlad, ki diha v vijugi toplih vetrov,
v zelenju objema najtesnejše in gladi najširše,
neprenehoma, vse je v pravem trenutku kapljice,
nihče ne ve, kakšen je vonj
pod kremplji netopirja,

21, v rojstvu senc angeli ozdravijo višave,
jutro presvetljenih svetov
blagoglasno sedi ognju naproti,
ni je strah minevanja,
niti se ne boji samote,

22, zori sredica, v kroženju zvišuje ton,
rob vetrov v krožečem krogu
prisluškuje dvigajočim sokovom iz korenin,
da ne ostanejo brezimno same,
raztresene po nebu,

23, dopolnjevalci senc
so dediči mirne sredice,
ne dajo vonja v vinenju,
svilno šelestenje ostaja,
dozoreva v rosi,

24, nebo, ki ni znalo zadržati sence,
zdaj leži v reki;
veter pije njegovo svetlobo,
usedlinam odkriva oči,
ki jih je tema prelomila na dvoje,

25, ne pojasnjuje nikomur,
vse prenese v tišini,
le drevesa, ki vidijo,
zašepetajo z listi,
komu bo vseeno,

26, prestraši košuto,
ustavi dih lisice,
zapolni luknje,
ki so jih zjedla zvestoba,
upanje in morda ponos,

27, v ciklu sončnih peg koraka
proti maksimumu – sončev notranji ustroj,
vsakih enajst let obrne pol,
pege, žarki, koronarni izlivi
so razklan jezik med zvezdo in ledom,

28, številka osem izgine v pepel,
veter jo zapiše na jezik noči –
nekje med svetlobo in tišino
škorpijon prešteva kosti
že stoletja iste,

29, zdaj pleše s svojo lastno senco,
brez imena, brez števila –
kožo odvrže v veter,
ki postane šepet,
rana zemlje, ki poje,

30, tam tudi kača odvrže svojo kožo,
enaka sta si hrast in trs,
vzbrsteli so podmladki, ki svet okrasijo
in minejo v svoji mladosti,
nedotaknjena kri je še vedno topla,

31, vse, kar obmolkne,
ostane v razpadanju,
lepota v njegovem razpiranju,
svetloba pokoplje listje,
zemlja pozabi ime, ohrani obliko,

32, nevihta v žrelu večnega ognja
je reka, ki jo požira,
a v njenem dnu
riba še vedno nosi pepel v luskah
kot seme za nov ogenj,

Veter v kosteh

33, svetloba postane pepelni tok,
ki odpira dim iz ustja,
žarki poljubljajo krog,
konico oblizuje veter,
hram samot se suši v zlato prst,

34, praznina se igra v svetlobi,
ki je izgubila svojo senco,
pepel z njene kože
se še vedno opoteka,
med tem, kar je bilo, in tem, kar ne more biti,

35, volčji zob v pesku čaka na veter
kot venom v ostrine tišine,
krog krogu v kroženju
zarije med rebra kristalno iglo,
sladkorni zid razpade v pljučni mehurček,

36, besede utonejo v sončni nevihti,
ki odnaša iz žil vso črnino,
potem belino, potem nič, kakšen mir
je dolgotrajno potovanje
v hemoglobinovo zimo,

37, sladko delo je kot med,
ki v žilah polzi,
vulkanske žile se kopljejo
iz krvi in lune kot nebo,
ki šteje samo ptice, ne usod,

38, jutranjica objema grebene,
— molk —
solze dreves razkoljejo kamen,
vsi drobci na tleh
so bili nekoč gora,

39, veter pije sledove,
a izvir v skali še vedno rosi
na pepelne luske,
v njegovi kaplji
je celoten ocean,

40, kamen, ki krvavi,
je le zemlja, ki speva
iz njegovih razpok,
črna koža brezna diha
med dvema deževjema,

41, rojenica neba izgublja dno,
je neminljiv zastor
z razpuščenim jezikom rose,
je pomežik ribe v nahajališču spominov,
je žeja povečanega sluha – slano uho,

42, vertikala svetlobe je zdaj le kaplja
na kremplju neskončnosti,
pena v ustih z molkom zemeljskega dihanja,
dve sonci se parita v sladkosti,
žarke vlečeta čez ohlajena stebila trstike,

43, oči zamegli, preveč živim za smrt,
preveč mrtvim za novo rojstvo,
je kamen v žrelu krožeče svetlobe,
bleda senca na steni dihanja
je tiho padajoča vetrovna pajčevina,

44, svetloba, ki je senca druge svetlobe,
da smisel temi,
angeli belijo čas brez ust,
madeži izginejo v pepel,
nihče ne pije te vode in vendar teče,

45, to veselje brez razloga
ne zapade v dani smisel,
vilinski konjiček upanja je
skladnost mesečevih sap,
trka iz noči v noč,

LEVITEV, raza tava na čisti ni,
prost ost ost tane v pepelu,
ko jedo kri la mi sli zlo ščene,
venom oz dravi, lek zdra vi v žilah,
ogled alo dalo podobo vetra,
ku kalo v roj stvo zvezd,
srce roj eno v senčni pokraji ni,

46, tvorec venoma je večnost samougašanja,
je vekanje osata v pepelnati pokrajini,
z vsako solzo se naredi velika odprtina,
neznano bitje, ki straži stopinje,
pika v mavrični dih žerjavice,

47, trombe tišine oksidirajo,
prah stresajo plazemski izbruhi,
v lasišče zemlje, v vrvišče neba,
kaplje iz membran praplamenta
so mladiči zvezd v naročju teme,

48, črnina šepeta v uho,
tema beži v volčja žrela,
v grebenu, kjer meridian krvavi,
prebija membrane med prostori,
korenine rastejo v vertikali pepela,

49, kapljica rose se odžeja,
vibrira v tišini tanke niti,
zopleše s pajčevino v zavetišču,
ki je čas
kot kopel z zaprtimi usti,

50, kamen, ki sanja o reki,
je že stoletja gluha,
njegova senca je edina,
ki še sliši, kako mravlje
pripravljajo vetrovno gnezdo,

51, vseмирje, nič-čas se lepi
v pihljaj meglice,
vse se spreminja v ločje matere-samice,
preprost počitek in veselje
utripata v praprotilih pozabe,

52, kri teče po zemlji
kot sladka reka,
a v temnih jamah
jo že čaka
mehkoba rečnega mulja,

53, fluorescenca, ki izginja v črnini,
se pretaka v nekaj, kar nima imena,
belina se ne preda
črnini, ki jo kliče,
čez njo pajki pletejo zlato mrežo,

54, jezera se množijo kot rane,
ki jih pepel poljubi s pepelom,
v njihovem dnu
škorpijon spi
v mavričnem križu vodnega stolpa,

55, vijolični pajki varujejo pepelna ustja,
ližejo površine, ki lovijo sence vode,
zlati lok vodne perunike
sproži puščico v veter,
njen pad označi globino teme,

56, zlati lok se dotakne obzorja,
puščica izgine v trepetu vetra,
njen odmev razmeji globino svetlobe –
tam, kjer korenine neba
pijejo iz studenca tišine,

57, voda v ustih je strup,
ki ga veter kipi v črno zrnje –
tišina zdaj je pepel,
lesketajoč se v grlu škorpionja,
kot pozabljen jezik svetlobe,

58, kot silhueta povoščena
angelov petje utihne v zelenju –
ribje oči v ribniku sanj
še vedno iščejo
zlati lok v pepelnem dnu,

59, povoskane skrivnosti,
iztrgane iz črnega podora
mravljinčijo nebo,
v sredico zarežejo s srebrnkastim rezilom,
med pepel in zoro,

60, srebrnkaste prikazni
veter ne more odnesti,
je raztopljena v gorečem dihu,
ne ve, ali odpira brezno ali vetrolov
iz zemljine čeljusti,

61, veter, ki liže rano Zemlje
(medtem ko mesec molči),
pozablja na svoje lastne rojene,
z jezikom škorpijona v žrelu noči
kliče izgubljeno zvezdo,

62, eho ob steni kanjona
se igra z visokim zvenenjem,
nebo je bolj črno kot modro,
padajoča zvezda je obljuba vesolja,
črni znak na beli skali,

LEVITEV, pe pel je prva be seda,
pe pel je zad nja,
vme s pa ve ter
riše števil ko ose m
na ko ži ne ba,

63, stare struge izdihujejo
rdeče železo dežja,
sence lijejo krivulje na prod,
sivijo kamni kot pozabljene kosti,
rosa jih poljublja v spanju,

64, je sfumato polzečih ur,
tanjša njihovo kožo,
dokler ne postane prozorna,
je golota skrivljena tišina,
visoka kot senca, ki raste navzgor,

64a, golota, visoka kot pekel,
ne vstane iz pepela,
čaka v večnem utripanju,
krog se odpre, izpljune dim,
senca stopi vase,

65, je veličina, ki se ne manjša,
milost brez imena, brez zvijač,
ples v krogu kot sled,
ki tone v naročje ledenih rek,
je dobra zgodba, vredna več kot odsev v očeh,

66, lunin zven je šifra,
kako stisniti mraz v slano sapo,
kako posušiti glas sotočja,
da nebo dovoli srcu
utripati s črnim prahom,

67, je prva kaplja krvi na robu trsnega lista,
noč ga razreže s kristalno ostrino,
nič se ne vrne iz pepela,
ko ptice odletijo s prstnimi odtisi vetra,
sokovi se sladkajo v kri, ki bo postalo mleko,

67a, pepel se ne najde v beli žili zemlje,
leži v zbiralniku brez dna,
ki ni znal zadržati ne vode ne krvi,
je sled jezika,
ki je pojedel samega sebe,

68, starost je golota na konici jezika,
oblizuje ozvezdje, brusi pantomimo,
prilepljena je na ustnico vulkana,
kot feniks v plamenu
je topilčev nasmeh na povoskani perjanici,

69, razklepano prabitje noči
luske prši v penaste mreže,
v sivini vonja bruha ognje
do sončnega vzhoda,
je razprostrto oko v križu bedenja,

70, želo postane temačno protislovje,
preden dobi priložnost, obkroži križ,
svoj križ, radost v očeh volka,
nevidni jezdeci na nebu
so zakotalili kamenje,

71, kamen spi z obrazom v vodi,
dediščina jeseni se raztaplja v rjavečih vrtincih,
ljubeznivost, nastanjena v kamnu,
se norčuje iz miru,
njen izdih postane lepljiva rumenina,

72, iz globočine prihaja
v vrto domovanje,
goreči grm lovorja
briše sledove izgubljenih časov,
polžje sledi okamnijo,

73, ezoterična črnina stopa v svoje stopinje,
njen hrbet nosi luno,
pozobala je sivo otožnost
v breztežnostno stanje,
odpre zapah podzemlja,

74, je čakanje, da dvom obžaluje ta dan,
ko se prosojno gnezdo približa svetlečim glivam,
krila se dvignejo iz biserne svetlobe,
oblak je brezglasno žrelo,
mravljišče odpre vhode vetru,

75, ko blatni šepetalci zatrepetajo z repom,
reka vzdihne: zdaj bo drugače,
čuvaji ravnotežja dvignejo palico
in zemlja se nagne,
ko jez popusti, gozd zaječi v novem ritmu,

76, v sebi in skupnih valovanjih
bližina ostane v bedenju,
še lestenje svile dozori,
tava na čisti-ni prost ost-a-ne,
jedo krila, mi-sli zlo-ščene,

77, škorpijonova ranjena duša
se ne pozdravi kar tako,
njegov venom je molk,
izvabljen iz senčne,
a dostojanstvene usode.

77a, v noči vodijo izgubljene do vode,
posušeni rep odvrta zlobno oko,
če padejo prehitro,
je črno sonce zadnje, kar vidijo,
sidrišče je čnilo nevidno,

78, dolgčas v tišini škorpionja ne obstaja,
na sonce prihaja ob pravem času,
pajčolan vrže čez
listne šešljave odmeve,
ki jih brezglasno pozoblje mah,

Tišina, ki poje

79, senca obale molči:
kaj daš vetru brez sledi?
škorpion se razlije v plimo,
kosti še drhtijo v pepelu,
v šepetu mrzlega jezika,

80, zemlja ne šteje imen,
svetloba guga pepel v naročju –
vse, kar ostane,
je veter v žilah skal,
molčoč glas brez ust,

81, luna, rdečkasta od nevidne rane,
se topi v razcvetelem kroženju –
njena senca ukrivi tišino
v mehko brez letnih časov,
preluknjano z mravljinčnimi poljubi,

82, je pralen očem: nično žvečenje,
povečava plovila s pljučnim krilom,
v svetlobi, ki raste iz razpok
ginkovega lubja,
je magnum opus Črnega krika,

LEVITEV, raza tava na čisti ni,
prost ost ost tane v pepelu,
ko jedo kri la mi sli zlo ščene,
venom oz dravi, lek zdra vi v žilah,
ogled alo dalo podobo vetra,
rosa, ki v žge kam en po je,
srce roj eno v blisk u stre le,

83, je želo, ki pika brez sovraštva
v dobrem in slabem,
je vzpenjanje v višine
v hladen piš, kot da ni bilo nič,
v mirnost utopljene ribe,

84, ogenj, ki nosi sled spomina v svojih jezikih,
ne peče z namenom, le z usodo,
pika, ker je njegova senca
razpeta med ognjem in pepelom,
med tem, kar mora, in tem, kar ne more storiti,

85, jedci tišine so pozabili,
da je zvok pobelil vrteče telo,
vrtenju, ki razjeda svojo os,
pulijo okostja iz črnega objema,
pepelno srce se spremeni v svetlobo,

86, se strune dotikajo zemeljskih tal,
svetu se pokažejo kot znamenje časa,
brez solz, ki mu niso več znane,
vse, kar obmolkne, postane zlata ptica,
njena krila so njena zvestoba,

87, nikoli ne pozna duše svetlobe brez senc,
odsevna je, pije svetlobo,
ni dolžnik nikomur, iz iste svetlobe je,
vse ob svojem času
gradi in razgrajuje brez razlike,

88, ko luna zaide za drevesa,
za njo sije svetla Venera,
prime se je in odide
v deželo škorpionove sreče,
kar ni vedel, noče več slišati,

89, korenina liže krošnje,
muha enodnevnica ve:
kar obmolkne, prebudi zelenje;
pod kožo zemlje čaka,
da se vrne čez tisočletje,

90, znotraj pepela – zogleneli zavitki,
prst spomina,
črv, ki polzi iz večne teme,
dež spira sledi iz ustja
zadihanega mehurčka, polnega sonca,

91, je mehurček poletja,
ki mu morje teče skozi vene,
jesen prihaja,
kri postane edina zemlja,
v samoti utruja brezdelje,

92, ples svetlobe na hrbtišču
starodavnih korenin
črne angele oživi,
potujejo skozi prostor brez žalosti,
kristale vlečejo iz kosti,

93, mesečne trave šepetajo v ritmu valov,
srebrni jeziki se svetlikajo v novem svitu,
škrlatni tokovi so kot razpoke lunine skorje,
srebrne okončine začnejo plavati
kot ribje oko, ki še vedno sanja o letenju,

94, je srebrna pot
v njegovo središče,
utripa številka osem,
je skrivnost,
ki se uči biti skrita,

95, polna luna je
škorpijonovo želo,
ki vbrizga svetlobo
v žile teme –
semena za nove plime,

96, popolni cvet je skoraj star,
kot črni angel v plesu svetlobe
razpusti svoj krog v pepelu,
pojoča semena vzplamti
v krvavečem robu svitanja,

97, stoče hrepenenje
v naših prebivališčih odide,
kot odide vse,
ne more objeti svoje krivde,
jo poljubiti in oditi brez sence,

97a, škorpion se odpravi čez prividno reko,
ki se razgrajuje in znova sestavlja,
senca, ki izgine v pepelnem šepetu,
mu postavlja uganke,
nič več žival, temveč le znak,

97b, zdaj je veter, ki poljublja pepel,
zdaj je pepel, ki sanja o vetru,
je vrtinčenje v večnem plesu,
odsev zvezde na mokroti pepela,
tema, ki poje tiho,

97c, senca na obali vpraša:
Kaj daš vetru,
ki ne pozna tvojih imen?
Kaj daš strupu,
da te osvobodi pepelnih krempljev?

97č, škorpion ne more umreti,
ker njegova smrt
so prvi valovi novih plim,
bil je svetel, ko so zvezde ugasnile,
a njegova sled je že plesala v pepelu vetrov,

98, srce je med, ki teče skozi žile zemlje,
blesk strele riše mravljiničje poti,
strup postane zdravilo,
v igri senc in svetlobnih ostrin
nebo utripa na sedmih hercih,

99, kar čas vrne na trenutek,
trenutek v sebi raztopi,
ko nebo uči nežnost,
ni to krhkost –
kačji molk je sončna ura,

99a, tišina ni praznina,
je seme v črni zemlji,
angeli belijo čas
v kopeli brez ust –
je zvezda, ki še ne ve zanjo,

100, razpoka v skali
stoji v žrelu vetra –
ni pot ne cilj,
je samo sled
od prvega do zadnjega dežja,

101, žeja je zdaj veter,
ki nosi pepel v zvezde,
polna luna je škorpionovo želo,
ravna črta ni več osem,
je most med zoro in pepelom,

101a, vsega, kar se je dotaknilo,
je že minilo,
vse, kar mineva,
je šele rojeno,
v pepelu je prvi in zadnji dih zlato.

Zapis avtorja

Pesnitev se odpira kot svetleča vdolbina, prostor, ki ga zasede ptica s pogledom, ki je preletela pol sveta. Njena prisotnost ni naključna – v tem kraterju, ki je hkrati rana in zibelka, se naseli, da bi opazovala. Gnezdo, ki ga gradi, postane opazovalnica, iz katere bere svet kot knjigo prehodov. Vendar ne želi biti vidna.

V pesnitvi nič ni statičnega. Vse se dogaja v ritmu obredov: pepel se usipa s pogorišč, zeleni poganjki klijejo iz njega, angeli belijo čas v kopeli brez ust. To so meditativni trenutki, v katerih vsako dejanje nosi težo svetosti. Pepel ni konec – je začetek.

Vilinski konjiček, drobno bitje upanja, trka iz noči v noč. Njegovo obstajanje je ritual, ki ga nihče ne opazuje razen mesečevih sap. V tem trkanju je nekaj neskončno krhkega in hkrati upornega – kot da bi življenje vztrajalo kljub vsem razlogom, da bi nehalo.

Pesem se zapira s pajčevino, ki zvotli noč. To ni konec, temveč prehod v drugo stanje. Kot zrnja, ujeta v rosi, kot senca, ki se spušča nad pokrajino – vse pripravlja tla za naslednji začetek.

Ta pesnitev ni le zapis dogajanja. Je udejstvovanje stvarjenja in uničenja, ki se vrsti v neskončnem krogu. Ptica v gnezdu ve, da je vsak konec hkrati začetek, vsak pepel hrani seme novega življenja. In čeprav nihče ne pije te vode, teče – kot pesem, da bi obstajala v svoji svetosti svetlobi.

Ta ptica ni le opazovalka, temveč čuvajka ciklov: njeno gnezdo je točka, iz katere se razgrinja svet – gomazenje življenja, novi poganjki v zeleni barvi (barvi upanja, a tudi barvi, ki obarva naslov na platnici pesnitve). Zelena ni le barva, temveč znak, ki povezuje posamezne dele pesnitve nasproti sivini pepela.

Zbirka DROBEN LIST

Doslej izšlo:

1. Vinko Šmajš
SKRITI DNEVNIK, 2007
2. Roman Kralj
**KROKI-PORTRETI SLOVENSКИH
KNJIŽEVNIKOV**, 2008
3. Več avtorjev
HOTENJ©A
Šaleški literarni almanah, 2008
4. Bojan Glavač
PESMI IZ KLOBUKA, pesmi, 2009
5. Josip Bačić - Savski
POSVETILNE PESMI, 2010
6. Marijan Salobir
LOVSKA KRONIKA, 2012
7. Lojze Vrenčur
MAJHNA IN VELIKA VRATA, 2015
8. Milojka B. Komprej
POD MILOSTJO NEBA, 2023
9. Gregor Kraljić
ANGST, 2024

10. Stojan Špegel
LEVITEV TIŠINE, 2025

»... Jaz sem droben, droben list,
ki drevo mu daje hrano ...«

Karel Destovnik – Kajuh

Zbirka DROBEN LIST

Stojan Špegel
LEVITEV TIŠINE

Izdala
Knjižnica Velenje

Zanjo
Drago Martinšek

Spremna beseda
Tonja Jelen

Jezikovni pregled
Tonja Jelen

Reprodukcija
Stojan Špegel

Portretna fotografija
Tomo Jeseničnik

Oblikovanje in prelom
Peter Stanislav Hafner

Tisk
ZIP center, d. o. o.,
Ravne na Koroškem

Naklada

250

Velenje, 2025